

Obsah

Ediční poznámka	7
Úvod aneb Co si nezapomenout vzít s sebou na cestu krajinou sociálního znevýhodnění	9
Sociální znevýhodnění – tematické pole bedekru	13
Sociální znevýhodnění	14
Sociální exkluze/sociální vyloučení	19
Ekonomické vyloučení	20
Prostorové vyloučení	23
Kulturní vyloučení	26
Sociální vyloučení v užším slova smyslu	28
Politické vyloučení	29
Symbolické vyloučení	29
Dva životy	32
Příběh první – Marcel	33
Rodina a dětství	33
Bydlení	34
Sourozenci	35
Vzdělání	36
Manželství partneri	38
Práce	38
Volnočasové aktivity	39
Příběh druhý – Jakub	40
Narození a dětství	40
Bydlení	40
Sourozenci	40
Manželství partneri	41
Vzdělání, zaměstnání	41
Volnočasové aktivity	41
Marcel vs. Jakub – dva životy, dvě kultury	42
Vývoj osobnosti dítěte v souvislosti s prostředím	45
Prostředí sociálně vyloučených lokalit a školní prostředí	47
Konflikt rodinné a školní praxe u dítěte se sociálním znevýhodněním	50
Rodina a bydlení	53
Role muže a ženy	58
Širší sociální prostředí	60
Výchova a vzdělávání v sociálně vyloučeném prostředí	63
Sociální vyloučení a vzdělávání	64
Koncept education vs. schooling	67

Jazykové bariéry dětí ze sociálně vyloučeného prostředí	71
Sociální osvojení jazyka, komunikační bariéry	72
Jazyková situace dětí se sociálním znevýhodněním	75
Modelová situace dítěte ze sociálně vyloučené lokality	77
Kazuistika: Honza	79
Etnicky zatížený pohled	81
Příklad I. – Etnicky zatížená interpretace „rezignovaných“ pedagogů	81
Příklad II. – Etnicky zatížená interpretace „opečovavacích“ pedagogů	82
Komentář	83
Etnicky nezatížený pohled	84
Příklad III. – Interpretace Janova příběhu v intencích etnicky nezatíženého pohledu	84
Komentář	85
Vhodné pedagogické strategie a metody pro práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	89
Škola jako prostor s pravidly	90
Kázeň na škole, školní řád, pravidla třídy	90
Krizový plán školy	91
Obecné zásady předcházení problémům při sestavování školních tříd	92
Problém s dodržováním pravidel ve škole a třídě	92
Výchovné styly	97
Pedagogický konstruktivismus	98
Konstruktivismus jako teorie	99
Obsah vzdělávání	99
Vzdělávací postupy	100
Role učitele v konstruktivistické výuce	103
Žák v konstruktivistické výuce	103
Pozitiva a negativa konstruktivistické výuky	104
<i>Pozitiva konstruktivistické metody</i>	104
<i>Negativa konstruktivistické výuky</i>	105
<i>Negativa nezávislá na samotné metodě</i>	106
Začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem	107
Neznalost vyučovacího jazyka	107
Příprava na příchod nového žáka	108
Jak postupovat při přijetí žáka do školy	110
Audit dovedností	110
Metody auditu dovedností	111
Vyrovnávací plán	112
Kam se obrátit pro podporu?	113
Dva rozdílné přístupy k vyučování a učení	114

Přístup zaměřený na obsah	114
Přístup zaměřený na proces učení	116
Kognitivní přístup	117
Výhody a nevýhody přístupu zaměřeného na obsah ve vztahu ke kognitivnímu přístupu	120
<i>Výhody kognitivního přístupu oproti přístupu orientovanému na obsah učiva ...</i>	121
Další metody a zdroje podpory při práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	125
Reflexe a postřehy učitelů	126
Zdroje podpory při práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	127
Virtuální kazuistika dvojího světa jednoho konkrétního školou povinného dítěte	133
Výchova Vanessy	133
Jak se Vanessa čínila ve škole a jak v rodině	135
Komunikace s rodinou, možnosti pedagogizace rodinného prostředí – zkušenosti z praxe	136
Rozhovor o spolupráci s rodinou a doučování v rodinách	137
Literatura a zdroje	143
Použitá literatura a zdroje	144
Kapitola Sociální znevýhodnění – tematické pole bedekru	144
Kapitola Vývoj osobnosti dítěte v souvislosti s prostředím	145
Kapitola Výchova a vzdělávání v sociálně vyloučeném prostředí	146
Kapitola Jazykové bariéry dětí ze sociálně vyloučeného prostředí	146
Kapitola Modelová situace dítěte ze sociálně vyloučené lokality	147
Kapitola Vhodné pedagogické strategie a metody pro práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	147
Kapitola Další metody a zdroje podpory při práci se sociálně znevýhodněnými dětmi	149
Doporučené příručky a jiné prameny	151
Příloha	159
Metoda rozvoje poznávacích funkcí Reuvena Feuersteina	159